

Inleiding op de krachtlijnen,  
uitgesproken door Romain Maes, algemeen secretaris



# Groeikracht voor de toekomst

Naar aanleiding van 90 jaar einde van de Eerste Wereldoorlog konden we in het TV-nieuws een kort fragment zien waarin kinderen met dat verleden in aanraking werden gebracht. Het speelde zich af in de buurt van Diksmuide aan de IJzer. In een soort van docudrama met figurende volwassenen in de klederdracht van toen trachtte men het verleden levendig te maken. Op vraag van de reporter aan één van de kinderen naar de bevindingen volgde een glunderend eerlijk, maar voorspelbaar en niet origineel antwoord dat op de lippen van bijna alle kinderen ligt wanneer hun die vraag op TV gesteld wordt: leuk.

Het verwerven van kennis en inzicht moet niet alleen met pijn en smart gepaard gaan. Maar het fragment riep de vraag op of wat we aanleren op school, uitsluitend of overwegend moet staan in functie van wat kinderen eraan hebben. Voor de Britse, als conservatief gecatalogeerde, cultuurfilosoof Roger Scruton duidelijk niet. Het derde hoofdstuk van zijn essay 'Waarom cultuur belangrijk is' handelt over 'kennis en gevoel'.

Relevantie ten aanzien van de belangen van de kinderen is voor Scruton een vorm van bijgeloof. "Uit die vormen van bijgeloof", zegt Scruton, "zijn alle recepten voor mislukking voortgekomen die onze onderwijssystemen hebben gedomineerd: de verspreiding van kortstondige hypes, het vermijden van moeilijkheden, onderwijsmethoden die ernaar streven om de belangstelling vast te houden ten koste van alles, zelfs ten koste van de kennis."

Het is de aanzet van een hoofdstuk van vijftien lezenswaardige pagina's, waarin hij krasse uitspraken niet uit de weg gaat. Bijvoorbeeld: "Natuurlijk houden echte leraren van hun kinderen, maar ze houden nog meer van de kennis", alsof het nodig is en kan dat beide liefdes op een meetlat worden afgemeten.

Het citeren van Scruton is geen pleidooi om alles in het onderwijs bij het oude te laten omdat al wat oud is ook goed is en zo moet blijven, maar het is zeker een aansporing om niet blindelings toe te happen bij elke aangebrachte en aangeprezen nieuwlichterij.

Het is een oproep om als vakorganisatie vanuit een eerlijke beleving van het leerkracht-zijn, vanuit een kennisneming van ervaring van onderwijsdiensten zoals inspectie en begeleiding, vanuit inzicht in onderzoeksresultaten van hogescholen en universiteiten, om vanuit die ervaring, kennis en inzichten als onderwijsvakbond een essentiële bijdrage te blijven leveren aan de kwaliteit van onderwijs. Die kwaliteit is ons dierbaar, maar als een organisatie die leerkrachten vertegenwoordigt, moeten we ook een andere kwaliteit op het oog blijven houden: de kwaliteit van de arbeid in het onderwijs. Tussen beide bestaat een noodzakelijk verband. Geen of onvol-

doende oog hebben voor de kwaliteit van de arbeid, die vorm krijgt door de arbeidsomstandigheden en -voorwaarden, houdt het risico in van schade aan de kwaliteit van het onderwijs.

Daarom blijft het voor ons noodzakelijk dat onderwijsmensen, die werkzaam zijn op de werkvloer, via hun vakorganisaties het onderwijsbeleid van de toekomst mee helpen bepalen. Vakorganisaties hebben een eigen, onvervangbare rol in het sturen van dat onderwijsbeleid.

In elk toekomstperspectief zal dat telkens opnieuw op een andere wijze moeten gebeuren. In *Vice Versa* van juni 2008, die de basistekst ter voorbereiding op dit congres bevat, hebben we gepoogd om dat duidelijk te maken. Toen schreven we: "Diverse stromingen (onder andere globalisering, flexibilisering, multiculturaliteit en individualisering) zijn eigen aan de hedendaagse en veranderende samenleving. Zij beïnvloeden de inhoud en werking van maatschappelijke instituten zoals Kerk, justitie en ook onderwijs. Het onderwijs krijgt specifieke taken toegekend in de veranderende samenleving, waarbij in toenemende mate flexibiliteit verwacht wordt."

De samenleving verwacht dat de school maatschappelijke uitdagingen opneemt. Dat is evident. De school staat niet buiten de samenleving, ze maakt er inherent deel van uit. De school kan dus onmogelijk voorbijgaan aan een aantal belangrijke maatschappelijke uitdagingen. Het wordt moeilijker als het onderwijs onder een spervuur van maatschappelijke vragen en verwachtingen komt te liggen en als steeds meer actoren mee willen bepalen wat in onderwijs en scholen moet gebeuren.

Ingaan op een aantal maatschappelijke verwachtingen, vraagt evenwel een nieuwe positionering van de school en de leerkracht om die uitdagingen op een gerichte, maar ook haalbare manier te kunnen beantwoorden. Die haalbaarheid is afhankelijk van de aanwezigheid van de noodzakelijke voorwaarden die aan de school de mogelijkheid moeten geven om haar huidige en toekomstige opdracht met succes te kunnen vervullen. Maatschappelijke verwachtingen leiden niet zelden tot een drang tot vernieuwing. Een constructieve, doch kritische alertheid van het onderwijsveld is hier meer dan op zijn plaats. Onderwijsverandering is een complex en dynamisch proces. Elke vernieuwing vraagt, naast de noodzakelijke tijd voor adoptie of aanvaarding ervan, voldoende ondersteuning en begeleiding bij de implementatie.

De grote verwachtingen van de samenleving ten aanzien van het onderwijs zullen maar gerealiseerd worden als die zelf-

de samenleving respect toont en overeenkomstig daarmee investeert in leraren. Dat betekent: investeren in hun opleiding, hun levenslange vormingskansen, in een deugdelijk statuut geconcretiseerd in fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden. Maatschappelijke verwachtingen aan het onderwijs moeten geargumenteed, op aanvaardbare wijze en met respect voor de uitvoerders geformuleerd worden. Dat vergroot de kansen dat het onderwijsveld de verwachtingen tegemoet treedt als een uitdaging die ze met een grote motivatie zullen beantwoorden. Dat vergroot onbetwistbaar de kansen op succesvolle realisaties. Een leerkracht is meer dan één van de factoren in het onderwijsleerproces. In een kosten-batenanalyse de leerkracht uitsluitend afrekenen op zijn bijdrage aan een zogenaamd meetbare leerwinst, is unfair en doet hem onrecht aan. "We moeten de belevingen van leraren heel serieus nemen", zei professor Rudolf Van den Berg enkele jaren terug in een gesprek met *Basis* (21 mei 2003).

Een leerkracht die een 'permanent lerende professional' is, doet veel meer dan enkel maar beslissingen uitvoeren. De leraar is de drager van het onderwijsleerproces. Leerkrachten moeten, meer dan nu het geval is, daadwerkelijk een inbreng hebben in het schoolbeleid, hun vakorganisaties hebben een eigen onvervangbare inbreng in het onderwijsbeleid.

Het zonet geschetste kader is het fundament voor de formulering van de krachtlijnen en de prioriteiten die we aan dit congres voorleggen. Als onderwijsvakorganisatie willen we een visie uittekenen voor het onderwijs en het onderwijsbeleid van morgen. Op weg naar een participatieve en zorgdragende schoolgemeenschap zijn deze krachtlijnen en prioriteiten de bakens voor een onderwijsbeleid van de onmiddellijke toekomst, de vuurtoren die richting geeft aan de koers die moet gevaren worden.

De krachtlijnen handelen over de fundamente van het vakbond-zijn op zich en in zijn relatie met een wereld in verandering.

In de prioriteiten geven we op acht terreinen krachtige impulsen voor een te voeren onderwijsbeleid. De nodige aandacht voor de pensioenproblematiek ontbreekt niet.

keerpunt

groeikracht voor de toekomst

COV-CONGRES 21-22 NOVEMBER 2008 - HOUFFALIZE

